

Ecclesiam per quamlibet congregationem minime posse conferre potestatem quam non habet, quam certe in præsenti non habere constat, quia nec naturalis est, nec Christus unquam eam illi concessit, sed singulari tantum personæ et successoribus ejus, ut disputatione sequenti ostendam. Tertio, neque legimus, neque unquam auditum est Ecclesiam convenisse, et potestatem quam in se habebat in unum caput transtulisse, siquidem neque tempore Apostolorum, neque in generali aliquo Concilio postea congregato, id factum esse fingi potest. Ex quo aperte concluditur, si pastor est in Ecclesia, ut vere est, illum non ab hominibus, sed divina traditione esse introductum. Quarto, si Ecclesia contulit hanc potestatem, ac sibi elegit hunc regiminis modum, posset, si expedire judicaret, illum mutare; consequens est hæreticum, et contra perpetuum morem et communem Ecclesiæ sensum. Quod si dicatur id non posse, Christo ipso disponente ut modus hic regiminis perseveraret in Ecclesia, jam hinc quinto arguo, supremum pastorem Ecclesiæ esse ex Christi institutione, ab illoque habere potestatem immediate, quamvis ab ipsa Ecclesia eligatur et quasi præsentetur, ut in sequenti disputatione explicabo. Tandem supra ostensum est Christum Dominum instituisse hierarchicum ordinem Ecclesiæ; perfectio autem hujus hierarchiæ requirit ut ad unum usque supremum caput totus ordo revocetur, quemadmodum supra ostendi; ita ergo fuit a Christo institutus; incredibile namque est instituisse ut in Ecclesia essent presbyteri et episcopi, supremum autem pastorem omisisse, a quo cæteri omnes dependent necessario.

15. *Accedit tertio ratio ab exemplis.* — Tertio, principaliter arguitur exemplis, et primum quidem sumi posset a naturalibus et corporalibus rebus, ut supra in num. 3 indicatum est, ex Hieronymo et aliis Patribus; in angelorum etiam Ecclesia semper extitit, post Deum, unus supremus Princeps, et velut caput cæterorum; in Ecclesia deinde triumphante, quæ ex hominibus et angelis constat, unum est caput, Christus; quo exemplo utitur Gregorius, lib. 4, epistola 13, et Bernardus, 3 de Consideration.; Ecclesia vero militans debet esse triumphanti similis. Unde Ignat., epistola ad Smyrnenses, ait *Episcopum in Ecclesia gerere imaginem Christi in celo*. Præterea in veteri lege unus summus Pontifex est a Deo institutus, qui Synagogæ in spiritualibus præesset, ut patet Exodi decimo octavo, et Nume-

rorum 17; quo etiam argumento utitur Innocentius III, in cap. *Per venerabilem*, Qui filii sint legitimi; et Bernardus, libro secundo de Consideratione; cum enim Ecclesia illa fuerit figura nostræ, ac minus perfecta, non est credibile ejus regimen esse perfectiori modo a Deo institutum. Hinc Patres docent, sicut sacrificium ac ministri legis veteris significabant sacrificium novæ, ejusque sacerdotes, ita supremum synagogæ Pontificem significasse non solum Christum, ut volunt hæretici, sed etiam vicarium ejus, qui cum ipsius Christi personam gerat, eisdem signis significari potuit. Vide Cyprianum, libro primo, epistola septima; Gregorium, in Pastoralis, parte secunda, capit. quarto; Augustinum, in simili, 20 lib. contra Faustum, cap. 18. Aliud exemplum sumitur ex hujusce Ecclesiæ initiis, cum ab ipso Christo Domino regeretur; tunc enim sine dubio ejus regimen monarchicum fuit; cum ergo semper eadem Ecclesia perseveret, eandem formam regiminis retinere debet, alias neque perfecta unitas servaretur, juxta Aristotelem, 3 Politicorum, cap. secundo, neque Ecclesia præsens ex Christi institutione imitaretur perfectionem illius Ecclesiæ, quam ipse condidit, quod est absurdissimum. Notari etiam potest, statim post Christi ascensionem, Ecclesiam totam ab homine uno fuisse gubernatam, ut ostendemus disputatione sequenti. Notari quoque quod Leo Papa, sermone primo de Petro et Paulo, et Eusebius, tertio de Demonstratione. Evangel., cap. 9, attigerunt, providisse Deum ut in principio nascentis Ecclesiæ, totus fere orbis sub uno principe gubernaretur, ut una etiam Ecclesia in totum orbem facilius introduceretur.

16. *Objectiones sæ hæreticorum.* — *Prima confirmatur.* — Contra hanc veritatem obijciunt Lutherani Paulum, 1 Corinth. 12, et ad Ephes. 4, ubi, hierarchiam ecclesiasticam describens, ac pastores et Doctores numerans, non meminit unius capitis. Confirmatur Luca 22: *Reges gentium dominantur eorum, vos autem non sic*. Secundo, quia tale caput neque est necessarium, cum jam habeamus Christum in cælis; neque conveniens, quia non potest orbis ab uno homine commode gubernari. Tertio, Ecclesia ante Christi adventum una erat, nec tamen unum habebat caput universale, cum tamen Ecclesia debeat semper sibi similis esse. Quarto, non est in universo orbe unus supremus princeps in temporalibus; ergo neque in spiritualibus. Quinto, Cyprianus videtur episcopos omnes supremos facere, neque

habere in terris judicium, sed eorum delicta Dei judicio reservari, quemadmodum in sententiis Concilii Carthaginensis apud ipsum Cyprianum legimus. Sexto, Hieronymus, ad Tit. 1, docet Ecclesias olim consilio presbyterorum regi consuevisse; postea vero, quia unus dicebat: *Ego sum Pauli, ego Apollo*, constitutum fuisse ut unus cæteris emineret; non ergo a principio extitit spiritualis monarchia.

17. *Respondetur ad primum.* — *Ad confirmationem.* — *Ad secundum.* — *Ad tertium.* — *Ad quartum.* — *Ad quintum.* — Ad primum respondetur, non oportuisse Paulum numerare singulas Ecclesiæ dignitates in individuo, sed veluti in specie. Quare cum primo loco Apostolicam dignitatem, atque adeo universalem potestatem retinet; quem certe vult Paulus ad Ecclesiæ institutionem et debitum ordinem esse necessarium, itaque comprehendit Summum Pontificem, qui vere et proprie successor est Apostolorum: similiter cum pastorem meminit, Summum Pontificem plane includit, qui supremus est Ecclesiæ pastor. Ita Bernardus, libro tertio de Considerat. Ad confirmationem, non negat Christus aliquem in Ecclesia fore majorem et superiorem cæteris; imo id aperte affirmat dicens: *Qui major est in vobis, fiat sicut minor*; modum igitur gubernandi docet, nimirum, ut sit absque fastu, et appetitu dominandi; quod clarissime constat ex contextu; seipsum enim constituit exemplum, qui sine controversia omnibus præerat. Ad secundum, illo argumento, si quid valet, probaretur non esse etiam necessarios in Ecclesia Episcopos, quia Christus est *Episcopus animarum nostrarum*, 1 Pet. 2; et eadem ratione neque Doctores, neque Apostolos, neque sacerdotes, quia hæc omnia in Christum conveniunt; est ergo Christus caput Ecclesiæ præcipuum, invisibiliter influens in illam, præter quod requiritur visibile aliud caput, quod vices illius gerat, sicut, absente rege, oportet aliquem pro rege esse, ut supra etiam dictum est. Quomodo autem hoc præterea sit conveniens, jam in prima ratione declaravimus; quin etiam ostendimus impossibile esse universalem Ecclesiam alio modo gubernari, si secludamus miracula, et ordinariam Dei providentiam attendamus. Ad tertium, supra jam negata est consequentia, et ratio differentiæ assignata; Ecclesia autem præsens accommodari debet antiquæ, in his quæ perfectionis sunt, non autem in imper-

fectionibus, quippe quæ multo perfectior est, et magis una. Inde autem potest nonnulla similitudo servari, quia etiam olim in singulis familiis, et quasi partialibus Ecclesiis, in quibus erat idem ritus colendi Deum, unus extabat supremus sacerdos, et caput in spiritualibus, ut de Melchisedec in suo regno, Gen. 14, insinuat; et idem creditur de Adamo, Noe, Abraham, Isaac et Jacob; Hieronymus quoque, libro de Traditionibus hebraicis super Gen., refert jus supremi sacerdotii pertinuisse tunc ad primogenitos. Ad quartum, primo dicitur non esse simile de temporali dominio; nam quia quodammodo naturale est, ab ipsis hominibus erigi et constitui facile potest. Unde quamvis Deus sua providentia regna dirigat et gubernet, non tamen voluit dominatum terræ uni tribuere, sed id libertati hominum relinquere. Quare nullo unquam tempore, totus orbis sub uno principe vixit, quia neque universi homines voluntarie se illis subjecerunt, neque unus potuit totum orbem invitum subdere; secus vero est de potestate spirituali ac supernaturali, quæ a Christo manavit, et uni concedi potuit, sicque successive conservari, ut dicemus. Secundo, dicitur non potuisse totum orbem habere rationem unius regni, vel unius Reipublicæ temporalis; oportuisse autem in Ecclesia esse unam et eandem fidem, eadem sacramenta, et eadem præcipuas leges semper retineri; quod fieri recte non potuit absque uno capite. Denique non admodum expediret unica potestas in regno temporali, posita hominum malitia et appetitu dominandi: consistunt enim ac reguntur temporalia regna coactione potius et potentia, servoque timore, quam fide supernaturali et amore filiorum, et ideo, vix posset universus orbis commode subesse uni principi; Ecclesiæ autem unitas fide potissimum tuenda est et conservanda, qua certe facit omnes fideles uni capiti facile obedientes. Quare nulla est in proposito allata similitudo. Ad quintum, dic Cyprianum loqui non generatim de omnibus episcopis, sed de iis qui in Concilio Carthaginensi aderant; quod vero ait, defectus episcoporum esse divino judicio reservandos, intelligit quoad plurima occulta, quæque regulariter non possunt ad unum, quem in terra habent, supremum judicem deferri, et ab inferioribus non decet judicari; quod autem Episcopi superiorem habeant in terris, alias sæpe docet Cyprianus, ut libro 3, Epistola 15. Vide Augustinum, 3 de Baptismo, capit. 3, ubi dictum Cypriani locum interpretatur. Ad sex-

tum, primo dicitur Hieronymum non loqui ibi de tota Ecclesia, sed fortasse de episcopis particularium Ecclesiarum, quorum dignitatem super alios presbyteros indicat non divino, sed humano jure institutam, quamvis eam institutionem a tempore Apostolorum incepisse non neget, ut patet ex eodem ad Evagrium. Hæc vero sententia Hieronymi alio loco expendenda est¹, namque ad præsens nihil spectat, cum non neget unum universalis Ecclesie caput; imo aliis locis apertissime illud agnoscit, ut suo loco videbimus. Ad alterum testimonium, respondetur Hieronymum velle Episcopos esse pares quoad potestatem et dignitatem ordinis, non jurisdictionis. Alias difficultates hic occurrentes in sequenti disputatione enodabo.

SECTIO VII.

An Ecclesia sancta, apostolica, et catholica sit?

1. *Assertio prima. — Probatur auctoritate.* — Quatuor præcipue proprietates in Symbolo tribuuntur Ecclesie, scilicet, esse unam, et tres alias, quas in titulo numeravi. Unitatem hactenus explicui: sequitur ut cæteras², quæ clariores sunt, breviter expediam. Dico ergo primo convenienter Ecclesiam nominari *Sanctam*. Conclusio est de fide ex Symbolo, colligiturque ex omnibus locis Scripturæ, in quibus Ecclesia dicitur, *columba, sponsa, amica, regina, domus Dei, regnum cælorum*; his enim omnibus metaphoris sanctitas Ecclesie significatur. Unde Cant. 4: *Tota pulchra es, anima mea*; ad Ephes. 5: *Ut exhiberet sibi Ecclesiam non habentem maculam, neque rugam*; quod fieri *per lavacrum regenerationis* dicitur, ad Tit. 3; de qua Ecclesie sanctitate bene Augustinus, lib. de Perfectione justitiæ, et Fabianus Papa, epist. 3 ad Hilar.; Sixtus III, Epist. decretal., cap. 5; Hieronymus, ad Ephes. 5.

2. *Prima causa unde Ecclesia sancta vocetur.* — Recipit autem hanc denominationem Ecclesia, primum a potiori parte; semper enim

¹ Vide auctorem, de Pœnitent., disp. 25, sect. 1, n. 4; Valent., tom. 4, disp. 9, q. 1, punct. 2; lib. 3 Defens. fid., c. 12, n. 9.

² De Ecclesie notis Salm. in Paul., a disput. 4; Bellar., l. 4 de Notis Eccles.; Valent., toto lib. 6 suæ Anal.; Hosius, de confess. Polon., a c. 21.

in ea plurimi sunt justis, et quamvis numero pauciores quam peccatores, attamen, quia coram Deo majoris æstimationis est unicuique justus quam peccatores multi, ideo ab eis potest denominari, præcipue cum sanctitas justorum sit ex intentione et instituto Ecclesie, cui contraria est malitia. Unde secundo dicitur *Sancta* ex fine, et mediis, legibus, sacrificiis, sacramentis, atque adeo ex toto universali cultu Dei, cui tota est dedicata. Vide Augustinum, 3 de Doctrina Christ., cap. 32. Tertio (inquit Hosius, lib. de Fide, cap. 21) dicitur *Sancta*, id est sancta, munita et firma: est siquidem supra petram fundata: *Nec portæ inferi prævalent adversus eam*, Matth. 16. Unde Chrysostomus, hom. de Expulsione sua, tom. 5, affirmat Ecclesiam firmiorem esse terra et cælo, in quo fixas habet radices, faciliusque solem extinguere, quam Ecclesiam obscurari. Unde Apocalyps. 21, Ecclesie sol Christus ipse appellatur. Quarto, posset Ecclesia denominari *Sancta* a suo capite, quod est Christus, non sola extrinseca denominatione, sed quia ejus merita per intrinsicam sanctitatem participat, et ad eundem modum dicitur *Sancta* ab Scriptura, quæ a D. Thoma appellatur, *Ecclesie cor, eam vivificans et sanctificans*. Tandem dici potest Ecclesia *Sancta*, quia extra eam nulla est sanctitas, et in ea, a quocumque illam quærente, invenitur; qua quidem ratione ad hanc proprietatem altera revocatur, *extra Ecclesiam*, scilicet, *non esse salutem*, quod in arca Noe significatum fuisse dicitur, 1 Pet. 3; qua de causa Augustinus ait, lib. de Symbolo, cap. 10: *Non potest in cælo habere patrem, qui nolit in terris Ecclesiam habere matrem*; ad hanc similiter Ecclesie sanctitatem spectat, esse rectissime ordinatam et institutam, quod a sapientissimo auctore CHRISTO creata sit, ideoque in Scriptura comparatur exercitui, regno, horto, corpori, et aliis rebus, quæ hanc, quam videmus, Ecclesie pulchritudinem indicant. Consule Turrecr., lib. 1, cap. 21.

3. *Objectio contra prædicta, ejusque solutio.* — Objicies verò contra hanc proprietatem: bonum ex integra causa; sed in Ecclesia non est integra sanctitas; ergo sancta dici nequit simpliciter. Respondetur, quamvis non in omnibus membris Ecclesie sit sanctitas, attamen propter alias adductas rationes simpliciter et vere nominari *Sanctam*, præcipue quia sæpe totum denominatur a forma, quæ residet tantum in quibusdam partibus; est autem in multis Ecclesie membris integra sanctitas; at-

que hoc præcipue verum est, cum ratio totius per se salvari potest in solis partibus dictam formam habentibus, ut, in posito casu, si solum darentur in Ecclesia illa membra, quæ sunt vere sancta et justa, vere et absolute in illis salvaretur Ecclesia, ac sancta esset. Consortium igitur peccatorum hominum non impedit denominationem quæ huic congregationi per se debetur.

4. *Oportet ne semper esse in Ecclesia justos.* — Sed quæret aliquis an sit de ratione Ecclesie habere sanctitatis proprietatem, hoc sensu ut necessarium omnino sit esse semper in Ecclesia aliqua membra, in quibus sit vera sanctitas et charitas. Respondeo, dictam proprietatem non pertinere ad primariam et essentialiam rationem Ecclesie, ut sic; ostensum est enim supra, sect. 1, fidem esse sufficientem ad unienda Ecclesie membra; nihilominus, si de Ecclesia, ut a Christo instituta est, loquamur, certum omnino videtur, neque fuisse, neque fore unquam tempus in quo non existat vera sanctitas in corpore Ecclesie, atque adeo in aliquibus ejus membris; quamvis non sit necessarium esse in his vel illis determinate sumptis; ita interpretantur omnes. Imo, et tota Ecclesia ita intelligit illos articulos symboli: *Credo sanctam Ecclesiam, et communionem Sanctorum*; colligiturque ex locis Scripturæ, in quibus promittitur Ecclesie Christum et Spiritum Sanctum perpetuo habituros in illa, quæ supra, in sect. 3, agentes de perpetuitate Ecclesie, adduximus; id etiam constat ex efficacia Sacramentorum, quorum verus usus non potest in vera Christi Ecclesia deficere; unde fit ut necessario aliqui, saltem infantes baptizati, semper sint sancti; et idem credo certissime de plurimis adultis: si vero loqueremur de Ecclesia ante Christi adventum, præcipue de initio illius, cum, scilicet, Ecclesia duobus tribusve constabat fidelibus, non est necessarium credere in nullo instanti vel tempore Ecclesiam caruisse gratia, saltem immediate post peccatum primorum parentum; de cæteris vero temporibus nihil est omnino certum, quamvis verius certe videatur nunquam Ecclesiam, postquam in multis propagari cæpit, omnino fuisse vacuam charitate, quod ex discursu facto de fide, in citata sect. 3, constare potest.

5. *Assertio secunda de qua lib. 1 Defens. Fid., a c. 15.* — *Prima causa cur Ecclesia dicatur catholica.* — Dico secundo Ecclesiam Christi verissime dici et esse Catholicam; est de fide ex symbolo Apostolorum et Nicæ-

no, ac per se satis patet; nam esse Catholicam, idem est ac esse *universalem*. Est autem Ecclesia universalis, primo *quoad locum*, quia toto orbe diffunditur, ut Augustinus inquit epistola 170, et sermon. 131 et 151 de Tempore, et 2 cont. Petilian., cap. 38, et sæpe alias; et patet ex illo Matth. ultimo: *Euntes in mundum universum*; et Psalm. 18: *In omnem terram exivit sonus*, etc.; et 48: *A solis ortu usque ad occasum*, etc.; et 71: *Dominebitur a mari usque ad mare*. Neque vero oportet ita esse Ecclesiam universalem loco, ut jam totum orbem occupaverit; satis est enim fere in totum orbem fuisse introductam, et nullam esse regionem cujus non aliqua pars Ecclesie partem contineat; item, quia de se ita tendit ad universum orbem occupandum, ut ratio ipsa suadeat aliquando fore ut totum occupet. Vide Augustinum, epist. 50, ubi rem hanc apte explicat; Dried., libro 4 de Dogmatib., capit. secundo, parte secunda. Ab aliis præterea consideratur Ecclesia universalis *quoad locum*, quia in terra militans, in parte inferni purgans, in cælo est triumphans. Secundo *universalis* dicitur *quoad personas*, quia omnes omnino gentes et nationes ad se vocat, neque aliam religionem secum in universo orbe permittit, in quo differt maxime a synagoga. Ita Augustinus libro de Unitate Ecclesie et libro contra Crescon., et epist. 40, 50, 61, patetque Matth. ult.: *Docete omnes gentes*; Marci ult.: *Omni creaturæ*; et: *Qui non credit condemnabitur*; Act. 15, Luc. 24, ad Coloss. 3, vers. 11, ad Titum 1, vers. 4, et Psalm. 2: *Dabo tibi gentes hæreditatem tuam*, et denique ubicumque vocatio gentium in Scriptura promittitur; tandem ad Roman. 10: *Non est distinctio Judæi et Græci*; et Act. 10: *In veritate comperi, quia non est acceptor personarum Deus, sed in omni gente, qui timet eum, et operatur justitiam, acceptus est illi*. Vide Basilium, 1 cont. Eunomium, et dicta supra de unitate Ecclesie, sect. 4. Tertio dicitur *Catholica tempore*, quia omnibus durat temporibus: videantur dicta superius de perpetuitate Ecclesie, sect. 3. Quarto, propriissime dicitur *Catholica ratione doctrinæ*; nam catholicam et universalem doctrinam semper retinet, quam Paulus, citato loco ad Tit., *communem fidem* appellavit, ut Glossa ibi advertit; dicitur autem Ecclesie doctrina *Catholica et universalis*, tum quia non privato uniuscujusque judicio nititur, sed universali consensu, et communi generalique regula fi-